

SVAROVÁNÍ

Jedná se o pevné, nerozebíratelné spojení kovových částí v celek.

Svařováním jsou spojovány stejnorodé materiály v roztaveném nebo plastickém stavu tlakem nebo bez tlaku, s přídavným nebo bez přídavného materiálu.

Chemické složení přídavného materiálu je stejné (přibližně stejné) jako chemické složení základního materiálu, který má být svařován.

VÝHODY SVAROVÁNÍ

- těsnost, trvanlivost a velká pevnost svarového spoje,
- zmenšení spotřeby materiálu (až 50 % oproti technologii lití).
- zjednodušení konstrukcí → zrychlení realizací konstrukčních návrhů,
- podstatné zkrácení výrobních časů → zvýšení produktivity práce,
- umožňuje opravu poškozených součástí přímo ve výrobě

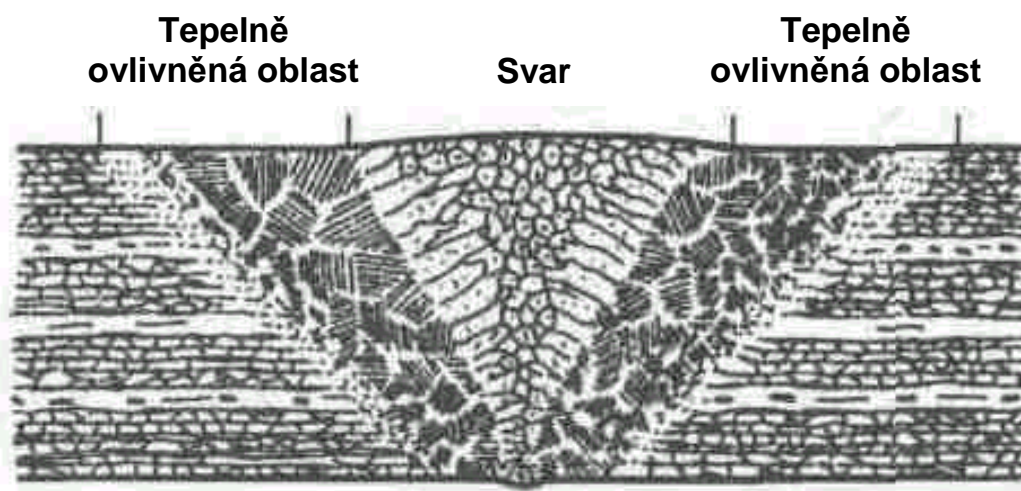
NEVÝHODY SVAROVÁNÍ

- nerozebíratelnost spojů,
- potřeba kvalifikovaných pracovníků,
- změna struktury a mechanických vlastností svarového spoje,
- vznik vnitřních pnutí a deformací.

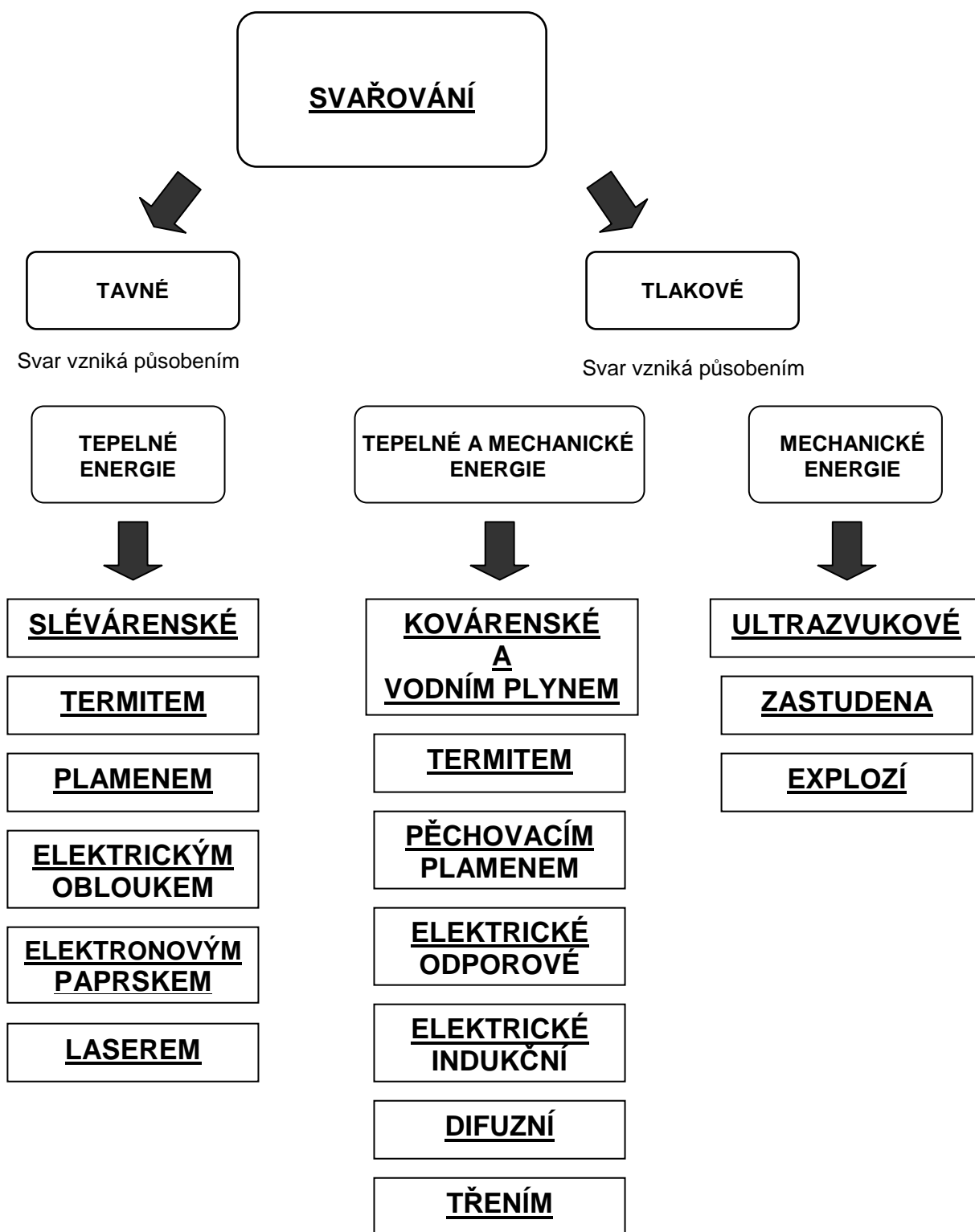
Poznámka : Napětí vzniká při chladnutí, kdy okolní materiál není prohřátý, ale chladnoucí svar se smršťuje.

V místě přechodu je materiál citlivý na namáhání → vznik strukturálních zón s různými velikostmi a hranicemi zrn. Z důvodu zlepšení vlastností svaru je nutno obrobek po svařování vyžítat.

Změna tvrdosti a pružnosti materiálu je způsobena obsahem C, N a P v oceli nebo svařovacím plynu.

Svar a tepelně ovlivněné oblasti

SVAŘOVÁNÍ PLAMENEM

Jedná se o proces **svařování využívající tepelné energie získané spalováním hořlavého plynu smíšeného s kyslíkem ve zvláštním hořáku**. Působením tepelné energie dochází k **natavování stykových ploch** spojovaných součástí.

Používá se pro svařování :

- běžně používaných kovů a jejich slitin,
- plechů do tloušťky 1 mm (užitím elektrického oblouku může dojít k propálení),
- drobných součástí a trubek menších rozměrů z oceli, šedé litiny, mědi, mosazi, olova, zinku, niklu a hliníku.

Není vhodné pro svařování tlustého materiálu → z důvodu dlouhé doby ohřevu materiálu dochází ke vzniku nežádoucích strukturních fází ve svarovém kovu a okolí svařovaného materiálu

SVAŘITELNOST

Soubor vlastností materiálu určujících vhodnost daného materiálu pro vytvoření spoje předepsané jakosti.

Svařitelnost je ovlivňována :

- základním a přídavným materiálem,
- použitou metodou svařování,
- konstrukčním řešením svařované konstrukce,
- technologií svařování,
- konečným použitím svařované konstrukce.

Klasifikace svařitelnosti (ve vztahu k chemickému složení) :

- **zaručená,**
- **dobrá,**
- **obtížná.**

2.1 SVAŘOVACÍ PLAMEN

Vzniká zapálením a následným hořením směsi hořlavého plynu s kyslíkem.

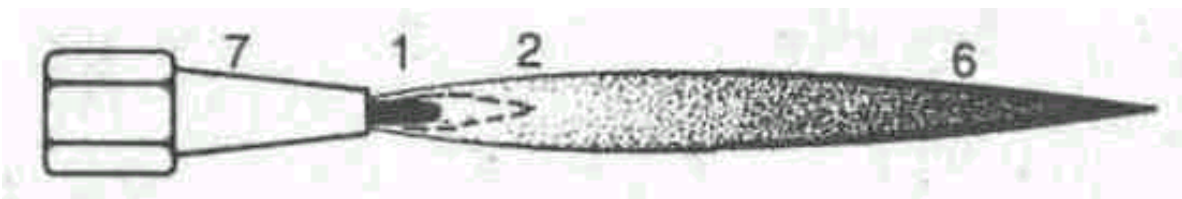
Teplotu plamene ovlivňuje **směsný poměr** obou **plynů** → pro praktické využití má význam plamen s nejvyšší teplotou.

2.1.1 PLAMEN KYSLÍKO – ACETYLÉNOVÝ

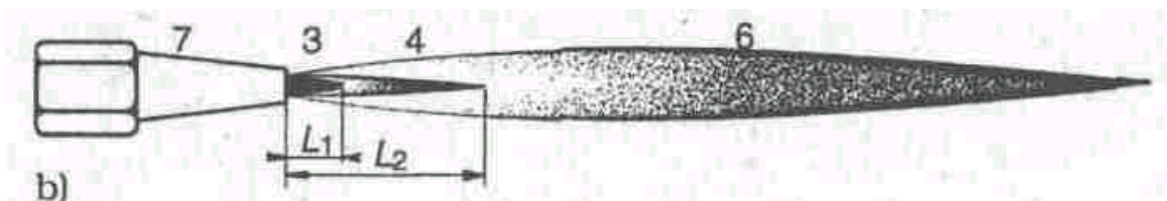
Nejpoužívanější směs plynů používanou při svařování plamenem tvoří **směs kyslíku** (O_2) s **acetylénem** (C_2H_2).

Rozlišení plamene podle **poměru mísení složek** :

- **neutrální** poměr $C_2H_2 : O_2 = 1 : 1$ až 1.1

- **redukční** poměr $C_2H_2 : O_2 = >1 : 1.1$

- **oxidační** poměr $C_2H_2 : O_2 = 1 : >1.1$

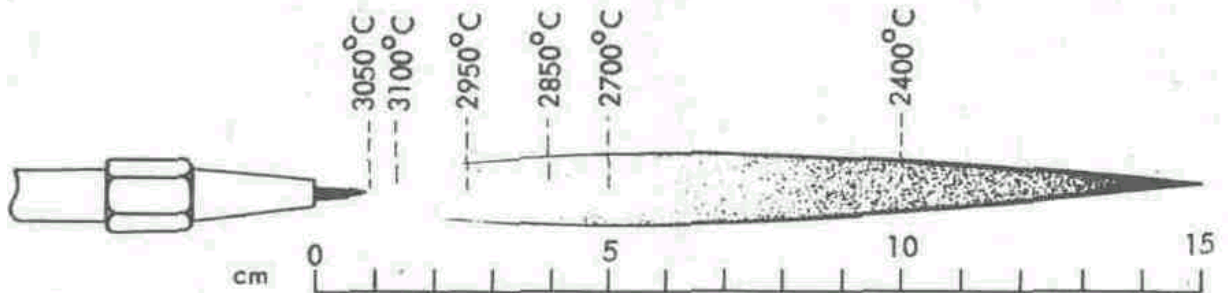

- 1 svařovací kužel ostře ohraničený, oslnivě bílý
- 2 redukční oblast plamene
- 3 svařovací plamen oslnivě bílý, překrytý bělavým závojem
- 4 bělavý závoj
- 5 svařovací plamen zkrácený, modrofialový
- 6 vnější oxidační plamen
- 7 svařovací hubice

Rozlišení plamene podle **intenzity** :

- **měkký** výstupní rychlost 70 až 100 ms⁻¹,
- **střední** výstupní rychlost 100 až 120 ms⁻¹,
- **ostrý** výstupní rychlost >120 ms⁻¹.

Průběh teplot kyslíko-acetylénového plamene :

PLAMEN NEUTRÁLNÍ

svařovací kužel ostře ohraničen, září oslnivě bíle, používá se ke svařování oceli.

PLAMEN REDUKČNÍ

nauhličující plamen, svařovací kužel pokryt různě (podle přebytku acetylénu) dlouhým bělavým kuželovým závojem, používá se pouze pro oceli vyšší pevnosti a lehké kovy, svar bývá křehký, pórovitý a tvrdý.

PLAMEN OXIDAČNÍ

svařovací kužel krátký, modrofialové barvy, volný kyslík se dostává do styku se svarovou lázní → okysličuje ji → nastává vypalování legur, používá se pro svařování mosazí a některých bronzů.

PLAMEN MĚKKÝ

malá výstupní rychlost → způsobení nestability plamene a náchylnosti ke zpětnému šlehnutí, způsobuje pouze nepatrné víření svarové lázně.

PLAMEN STŘEDNÍ

přiměřený dynamický účinek na svarovou lázeň, je stabilní, nedochází ke zpětnému šlehnutí, používá se pro obvyklé svařování,

PLAMEN OSTRÝ

velký dynamický účinek na svarovou lázeň, kterou víří a rozhání na strany; větší tepelné ovlivnění → negativní vliv na jakost svaru.

2.1.2 ZPĚTNÉ ŠLEHNUTÍ PLAMENE

Nebezpečný jev vznikající za určitých okolností při použití kyslíko-acetylenového plamene ke svařování, pájení, řezání a drážkování kovů. Vede k poškození svařovacího zařízení, k vyhoření redukčních ventilů a k explozi tlakových nádob.

Jedná se o **zpětné vniknutí plamene do hořáku** (mísicí komory) a zapálení třaskavé směsi. Vzniklý zvýšený tlak plynů vytlačí velkou rychlostí plyny ústím hubice hořáku.

Projevuje se **třeskavým výstřelem, po kterém plamen zhasne**.

PŘÍČINY ZPĚTNÉHO ŠLEHNUTÍ PLAMENE

- Okamžité zapálení po otevření plynového ventilu na hořáku (zpětný šleh směsi plynu a vzduchu).
- Nadměrný ohřev hubice sálavým teplem nebo teplem odraženého plamene (u koutových svarů), což způsobí samovznícení směsi plynů.
- Ucpaná hubice hořáku, vložka hořáku je jen málo utažená.
- Nastavený tlak plynu je příliš nízký, jeden plyn (např. kyslík) z jeho přívodu může vnikat do druhého přívodu (acetylenového), takže v hadici velmi rychle hoří – vybuchuje, proto je v hadici plynu vložena zpětná pojistka (zamezí vniknutí plamene do redukčního ventilu).
- Proniknutí žhavé částičky kovu do hubice nástavce a zapálení směsi, případně náhodný dotyk hubice a materiálu.

POSTUP PŘI ZPĚTNÉM ŠLEHNUTÍ PLAMENE

- Okamžitě uzavřít přívod plynů (kyslíku a acetylenu) ventily na rukojeti hořáku → **NEJDŘÍVE KYSLÍK POTOM ACETYLÉN !**.
- Uzavřít redukční a lahvový ventil.
- Před dalším použitím ochladit nástavec hořáku.
- Zjistit a odstranit příčiny zpětného šlehnutí.

2.2

PLYNY POUŽÍVANÉ PŘI SVAŘOVÁNÍ PLAMENEM

DRUH PLYNU	VÝROBA / VLASTNOSTI PLYNU / BARVA HRDLA LÁHVE / MATERIÁL A ŠROUBENÍ VENTILU / TLAK PLYNU	UŽITÍ
KYSLÍK (O ₂)	<ul style="list-style-type: none"> • Ze vzduchu zkapalněním při -183 °C nebo elektrolýzou z vody. • Podporuje hoření a s jinými prvky tvoří explozivní směs. • Barva hrdla je modrá (staré označení) • Ventil mosazný s Wh šroubením, pravý závit. • Tlak plynu v láhvi je 15 MPa (objem láhve 40 l), 20 MPa (objem láhve 50 l). 	Pro svařování i zpracování materiálu plamenem ve směsi s hořlavými plyny.
ACETYLÉN (C ₂ H ₂)	<ul style="list-style-type: none"> • Z karbidu vápníku a vody ve vyvíječích nebo tepelným štěpením uhlovodíků v elektrickém oblouku. • Hořlavý plyn ve směsi s O₂ poskytuje max. teplotu plamene 3200 °C. • Barva hrdla je bílá (staré označení) • Ventil ocelový, bez závitu (upínací třmen). • Tlak plynu v láhvi je 15 MPa. 	Ke svařování i zpracování materiálu plamenem přímo z vyvíječů nebo čištěný a rozpuštěný v acetonu z láhve (lahvový acetylén – dissoousplyn)
VODÍK (H ₂)	<ul style="list-style-type: none"> • Elektrolytickým rozkladem H₂O nebo rozkladem sodné a draselné soli, vodní páry a také destilací zkapalněných koksových plynů. • H₂ je hořlavý plyn mající ve směsi s O₂ teplotu plamene max. 2200 °C. • Barva hrdla je červená (staré označení) • Ventil mosazný s Wh šroubením, levý závit. • Tlak plynu v láhvi je 15 MPa. 	K pájení Al, Pb atd., ke zpracování materiálu plamenem
PROPAN (C ₃ H ₈) BUTAN (C ₄ H ₁₀) většinou tvoří směs	<ul style="list-style-type: none"> • Vedlejší produkty při zpracování syntetických paliv a zemních olejů. • Hořlavé plyny mající ve směsi s O₂ maximální teplotu plamene 2750 až 2920 °C. • Barva hrdla je oranžová, barevné značení doplněno názvem plynu. • Ventil mosazný s Wh šroubením, levý závit. • Tlak plynů v láhvi je 15 až 20 MPa. 	Ve směsi nebo samostatně k zpracování materiálu plamenem, jen výjimečně ke svařování.

2.3 ZAŘÍZENÍ PRO SVAŘOVÁNÍ PLAMENEM

2.3.1 TLAKOVÉ LAHVE

- Určeny pro dopravu a manipulaci s plyny.
- Ocelové lahve o objemu 10, 20 a 40 l, vyrobené z bezešvých ocelových trub, s tloušťkou stěny od 5 do 8 mm.
- Podle druhu plynu odlišeny barevným pruhem u hrdla nebo celé lahve → způsob jištění proti záměně lahví.
- Různé provedení závitů u lahvových ventilů → zabránění záměně redukčních ventilů nebo záměně při sestavování lahví do baterie.

Každá lahev na stlačené plyny se skládá z :

- vlastního **tělesa lahve**
- **hrdlového kroužku** slouží k našroubování ochranného kloboučku, chránícího lahvový ventil,
- **ochranného kloboučku,**
- **ventilu,**
- **patky** umožňuje postavení lahve,
- **lahvového ventilu** umožňuje odběr plynu.

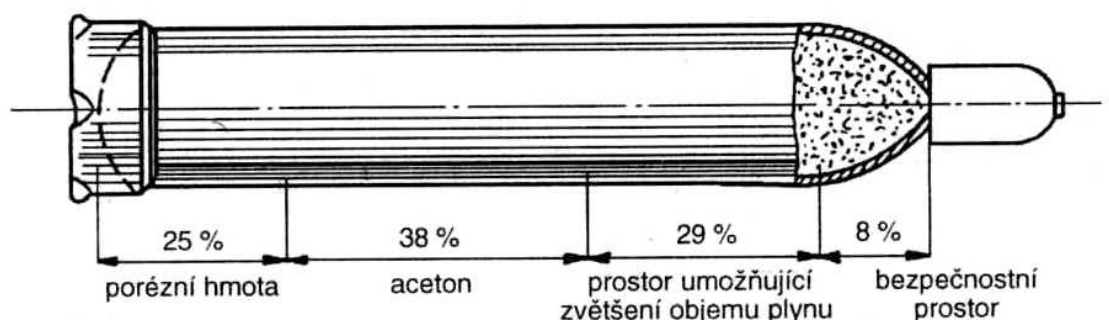
ACETYLENOVÁ TLAKOVÁ LAHEV

- Lahev určená pro acetylen (při stlačení přes 0.2 MPa a zahřátí na 100 °C plyn silně exploduje),
- Vnitřní prostor vyplněn **porézní hmotou** (směs křemeliny a dřevěného uhlí nebo zrněné pemzy) prosáklou asi 40 % acetonu s rozpuštěným acetylenem → opatření proti samovznícení při náhodném rozkladu acetyleny.

Poznámka : Acetylen je charakteristický nepříznivou vlastností → při samovolném rozkladu dochází k prudkému vzrůstu tlaku a objemu.

Při odběru acetyleny z lahve se nesmí odebírat více než asi 1000 l hod⁻¹ → docházelo by ke strhávání acetonu.

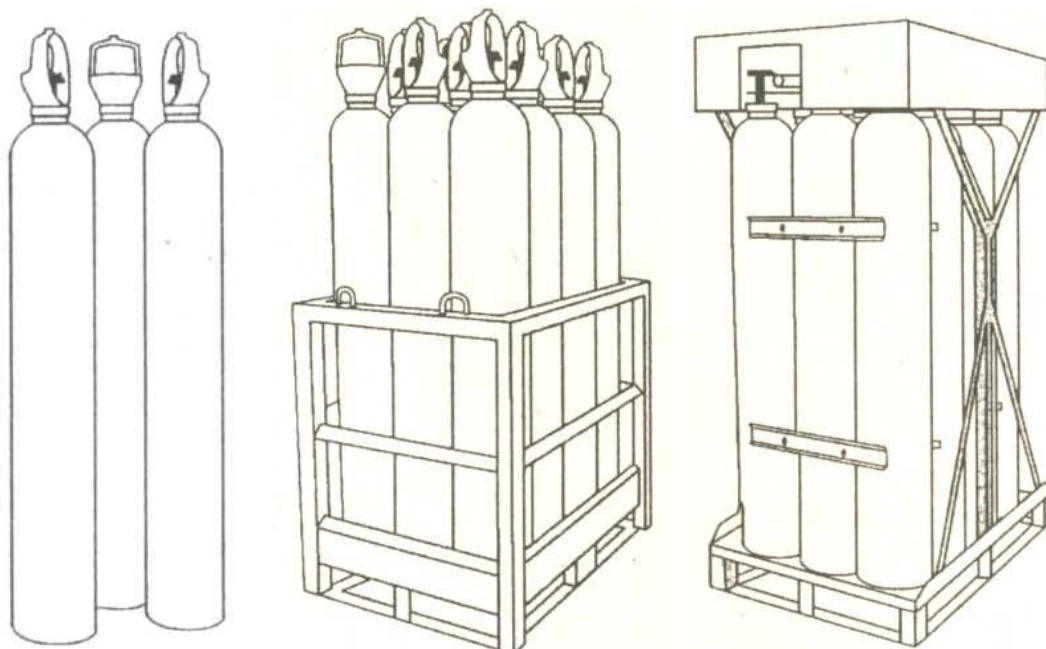
SPOTŘEBU ACETYLENU NELZE ZJISTIT MANOMETREM NA REDUKČNÍM VENTILU ! (pokles tlaku v lahvi není úměrný odběru) → spolehlivě lze spotřebu zjistit vážením = zjištěním úbytku hmotnosti naplněné lahve.

BEZPEČNOSTNÍ PŘEDPISY pro zacházení s acetylenovými a kyslíkovými láhvemi a redukčními ventily :

- Láhve je nutno opatrně a bezpečně dopravovat.
- Acetylenové láhve umisťovat při odběru plynu do šikmé nebo stojaté polohy, v opačném případě do hadice vniká aceton.
- Láhvemi neházet, chránit je před nárazem, silnými otřesy a před pádem.
- Láhve chránit před silným mrazem a vlhkem, před sálajícím teplem, otevřeným ohněm, plameny ..., jinak hrozí nebezpečí výbuchu.
- Skladování nepoužitých lahví těsně vedle svařovacích míst nebo s hořlavými látkami je zakázáno !.
- Zamrzlé ventily nerozmrazovat otevřeným ohněm, ale horkou vodou nebo teplými zábalami !
- U lahvového ventilu bez ručního kolečka (acetylenové láhve) musí klíč ventilu během odběru plynu zůstat vždy nasunutý, aby mohl být ventil při nebezpečí okamžitě uzavřen
- Kyslíkové láhve a jejich ventily nesmí přijít do styku s olejem nebo mastnotou – hrozí nebezpečí požáru ventilu – výbuch (olej a mastnota v čistém kyslíku je snadno vznítitelná !).
- Při zpětném šlehu plamene do hadice nebo redukčního ventilu okamžitě uzavřít uzavírací ventil na redukčním ventilu nebo zavřít lahvový ventil (zabránit poškození ocelové láhve nebo lahvového ventilu)!
- Nikdy nepoužívat kyslík ke „zlepšení vzduchu“ (např. při svařování v nádržích) ! Vzduch s 25 % kyslíku způsobuje prudké vznícení tkanin !
- Při požáru ventilu je nutno lahvový ventil okamžitě uzavřít a odšroubovat redukční ventil.

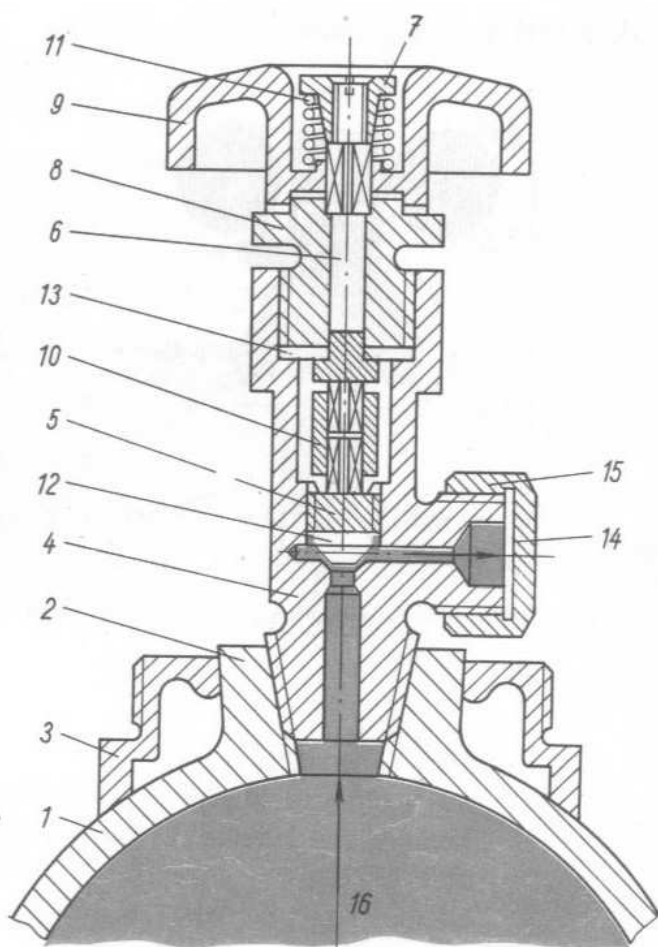
Způsob dodávek plynů

2.3.2 LAHVOVÝ VENTIL

Zařízení uzavírající láhev při dopravě, po plnění a vyprazdňování. Umožňuje odběr plynu. Těleso lahvového ventilu opatřeno boční závitovou přípojkou (kromě lahvového ventilu pro acetylen) pro redukční ventil.

Pohybem ručního kolečka lahvového ventilu **PROTI SMĚRU OTÁČENÍ HODINOVÝCH RUČÍČEK SE VENTIL OTVÍRÁ**, otáčením **VE SMĚRU HODINOVÝCH RUČÍČEK SE ZAVÍRÁ**. Ventil acetylenové láhve vyžaduje otočení velmi malé, pouze o jednu polovinu obvodu.

2.3.2.1 LAHVOVÝ VENTIL PRO KYSLÍKOVOU LAHEV

KONSTRUKCE :

- Do hrdla lahve (2) zašroubován svým čepem s kuželovým závitem.
- Středem čepu prochází vrtání, končící na sedle, nad kterým se nachází kuželka (12) z tvrdé pryže nebo teflonu, uložená ve spodním vřetenu (5).
- Spodní vřeteno (5) je spojeno objímkou s horním vřetenem (6).
- Na vrchním vřetenu (6) je nesnímatelně přiděláno ruční kolečko (9).
- Těsnění lahvového ventilu je řešeno fíbrovým kroužkem (13), dotaženým ventilovou maticí (8).

PRINCIP ČINNOSTI :

Při otevírání ventilu se otáčivý pohyb přenáší objímkou z horního vřetena na spodní vřeteno → zvedá se společně s kuželkou ze sedla → umožnění proudění kyslíku ven z lahve boční přípojkou.

Lahvový ventil pro kyslíkovou lahev

1	láhev	9	ruční kolečko
2	hrdlo láhve	10	objímka
3	hrdlový kroužek	11	pružina
4	těleso ventilu	12	kuželka z tvrdé pryže
5	spodní vřeteno	13	fíbrový kroužek
6	horní vřeteno	14	fíbrové těsnění
7	matice horního vřetena	15	víčko
8	ventilová matice		

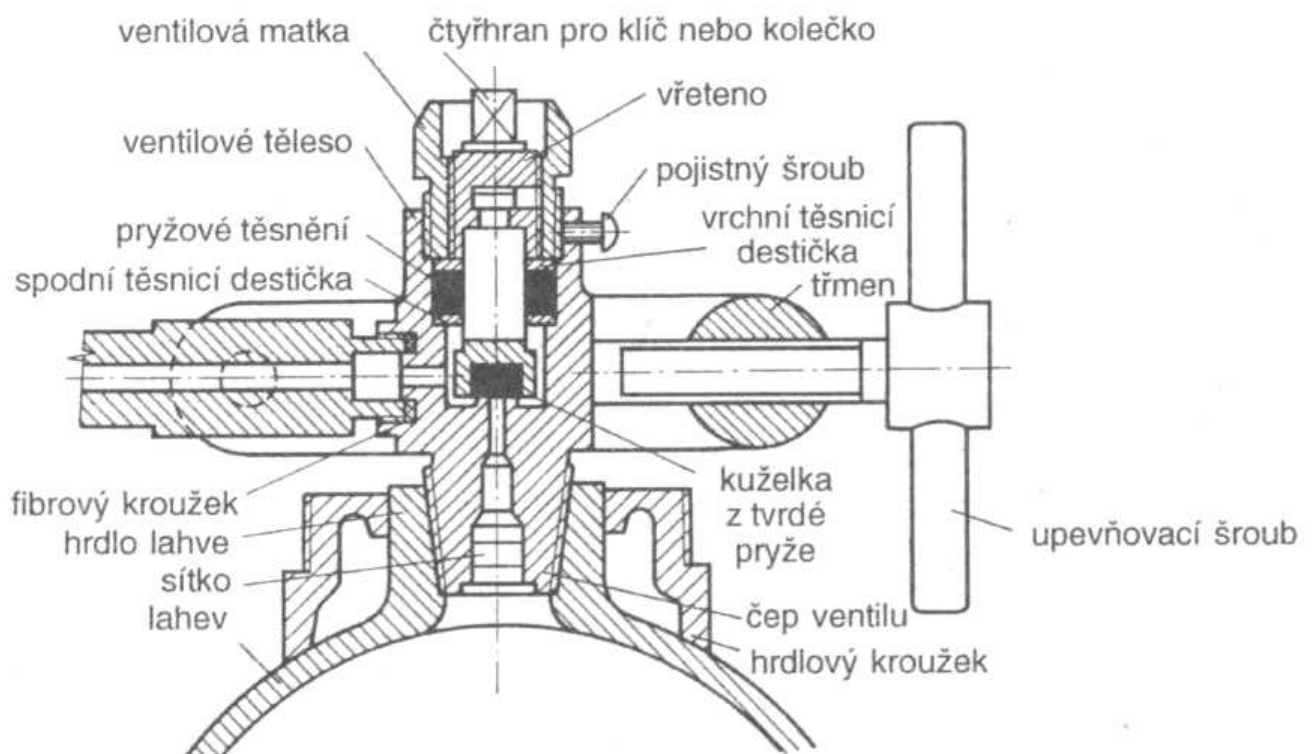
2.3.2.2 LAHVOVÝ VENTIL PRO ACETYLENOVOU LAHEV

KONSTRUKCE :

- Odlišná od konstrukce lahvového ventilu pro kyslíkovou lahev.
- Lahvový ventil je zašroubován do lahve čepem s kuželovým závitem.
- Středem čepu provedeno odstupňované vrtání s vloženým sítkem a končí na sedle.
- Sedlo je uzavřeno kuželkou z tvrdé pryže uloženou v dříku → svou půlkulatou hlavou se opírá o membránu.
- Membrána je po obvodě přichycena ventilovou těsnicí maticí → středem matice prochází vřeteno, zakončené ručním kolečkem ventilu.

PRINCIP ČINNOSTI :

- **VENTIL SE OTEVÍRÁ OTÁČENÍM DOLEVA !** → otáčením se zvedá vřeteno nad membránou → stlačená pružina pod dříkem zvedá kuželku ze sedla → umožnění průchodu acetylenu do boční přípojky.
- **VENTIL SE ZAVÍRÁ OTÁČENÍM DOPRAVA** → vřeteno se pohybuje směrem dolů → stlačuje proti tlaku pružiny membránu i dřík dolů → kuželka je znovu přitlačena na sedlo → uzavření acetylenu.

Lahvový ventil pro acetylenovou lahev

2.3.3 REDUKČNÍ VENTIL

- Zajišťuje snížení tlaku plynu v láhvi na tlak pracovní.
- Umožňuje stálý pracovní tlak v době svařování, kdy tlak v nádobě z důvodu odběru plynu klesá.

Poznámka : Podle druhu plynu je redukční ventil odlišován barevným nátěrem, způsobem připojení k lahvovému ventilu a konstrukcí, závislou na daném nejvyšším tlaku vysokotlaké části a požadovaném pracovním tlaku.

Redukční ventil je membránový a má dvě základní části :

- vysokotlakou,
- nízkotlakou.

Každá z částí má svůj manometr. Vysokotlaký manometr (obsahový) udává tlak plynu v láhvi. Nízkotlaký manometr (pracovní) slouží ke kontrole nastavené hodnoty pracovního tlaku.

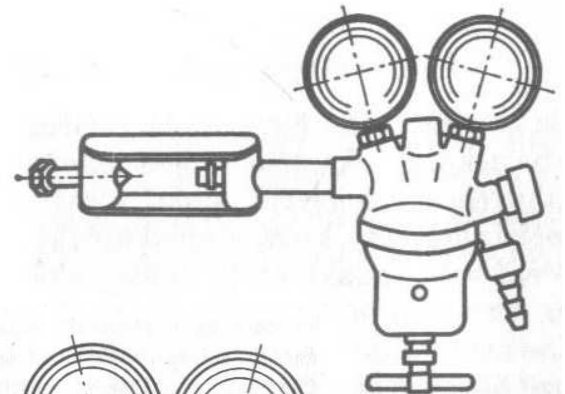
Vysokotlaká část (připojuje plyn odebíraný z lahve) **se skládá z** :

- **přípojky** (nátrubku),
- **vysokotlaké komory**,
- **škrťacího ventilu** (kuželky),
- **vratné pružiny**,
- **vysokotlakého manometru**.

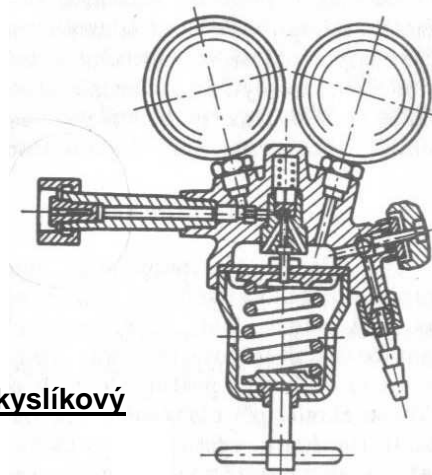
Nízkotlaká část (reguluje tlak plynu na potřebný pracovní tlak) **se skládá z** :

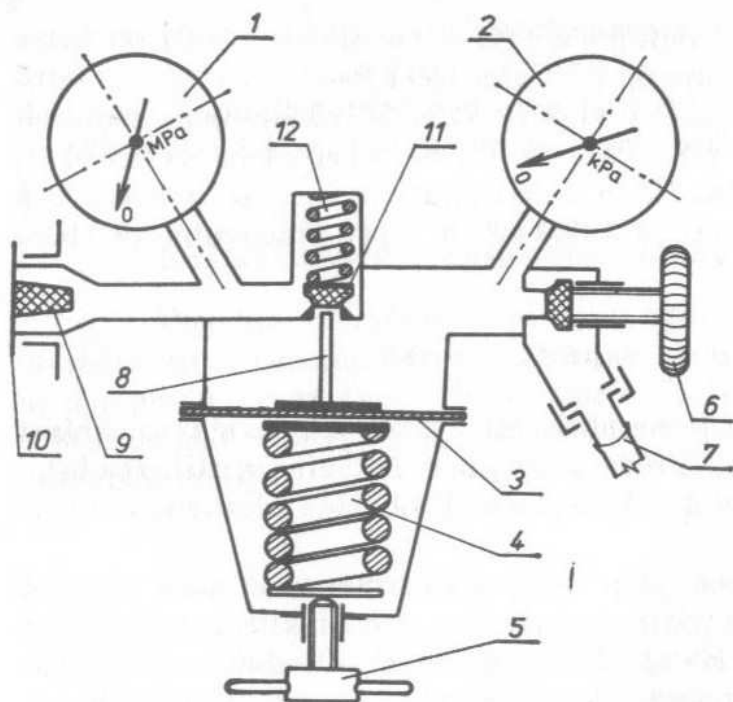
- **nízkotlaké komory**,
- **tlakového talíře** (membrány),
- **odtláčovacího kolíku** nebo páky,
- **regulační pružiny**,
- **regulačního šroubu**,
- **pojistného ventilu**,
- **pracovního manometru**,
- **výstupního (uzavíracího) ventilu**,
- **hadicového nátrubku**.

Redukční ventil acetylenový

Redukční ventil kyslíkový

Redukční ventil pro kyslíkovou lahev

1	<i>vysokotlaký manometr</i>
2	<i>nízkotlaký manometr</i>
3	<i>membrána</i>
4	<i>regulační pružina</i>
5	<i>regulační šroub</i>
6	<i>výstupní ventil</i>
7	<i>hadicový nátrubek</i>
8	<i>tlakový kolík</i>
9	<i>váleček</i>
10	<i>přípojka</i>
11	<i>kuželka</i>
12	<i>vratná pružina</i>

PRINCIP ČINNOSTI :

- Redukční ventil namontován k lahvovému ventilu → regulační šroub vyšroubován (doleva) → přechod do nízkotlaké části uzavřen,
- otáčením ručního kolečka na lahvovém ventilu pustíme plyn do vysokotlaké části → na vysokotlakém manometru se ukáže tlak v lahvi,
- přechod do nízkotlaké části uzavřen kuželkou z tvrdé pryže → při šroubování regulačním šroubem doprava → stlačuje se regulační pružina,
- tlak pružiny přenášen tlakovým talířem přes pryžovou membránu na kolíky → po překonání uzavírací pružiny se nadzvedne destička s kuželkou z tvrdé pryže → plyn vniká kanálkem do nízkotlaké komory, kterou vyplňuje až k uzavíracímu ventilu,
- na pracovním manometru se pozvolna ukazuje rostoucí pracovní tlak → pryžová membrána je tímto tlakem stlačována dolů tak dlouho, až uzavírací pružina přitlačí opět kuželku na sedlo výpustného kanálu → další přívod plynu do nízkotlaké komory je uzavřen,
- při poklesu tlaku v nízkotlaké komoře → uzavírací ventil se otevírá a plyn proudí k hořáku, regulační pružina opět zdvihá pryžovou membránu a s ní kuželku z tvrdé pryže → tlak v komoře odpovídá nastavení regulačního šroubu,
- pro případ poruchy kuželky → hrozí nebezpečí vzniku nežádoucího přetlaku v nízkotlaké části → redukční ventil vybaven **bezpečnostním pojistným ventilem**.

2.3.3.1 OBSLUHA REDUKČNÍHO VENTILU

PŘIPOJENÍ K LAHVI

- Odstranit případné nečistoty z lahvového ventilu,
- přesvědčit se o uvolnění regulačního šroubu redukčního ventilu,
- překontrolovat stav těsnění,
- redukční ventil montovat ve svislé poloze (svářeč stojí stranou), našroubování musí proběhnout volně bez násilí,
- po montáži pomalu otevřít lahvový ventil a překontrolovat těsnost,
- vysokotlaký manometr ukazuje tlak plynu v lahvi.

NASTAVENÍ REDUKČNÍHO VENTILU

- **PŘED OTEVŘENÍM LAHVOVÉHO VENTILU** vždy zkontrolovat, zda je **UVOLNĚN REGULAČNÍ ŠROUB** redukčního ventilu (vyšroubovaný). Přívodní ventil k manometru pracovního tlaku musí být uzavřen (pružina regulátoru, membrána a pružina ventilu je povolena),
- pomalu otevřít lahvový ventil, plyn proudí do vysokotlaké části redukčního ventilu, obsahový manometr ukazuje tlak v lahvi,
- pozvolným otáčením regulačního šroubu proti směru hodinových ručiček nastavit požadovaný pracovní tlak na stupnici pracovního manometru,
- po otočení ručního kolečka výstupního ventilu prochází plyn nátrubkem do hadic..

ZKOUŠKA TĚSNOSTI VYSOKOTLAKÉ ČÁSTI REDUKČNÍHO VENTILU

- Zcela uvolnit regulační šroub,
- otevřít lahvový ventil → vyčkat ustálení ručičky na vysokotlakém manometru → opětovně uzavřít lahvový ventil,
- **TLAK** na stupnici obsahového manometru **NESMÍ KLESAT**, v opačném případě vnější netěsnost – okamžitě překontrolovat) → příčinnou netěsnosti může být netěsnost v těsnění přípojky, škrťací části redukčního ventilu nebo v ucpávce lahvového ventilu.

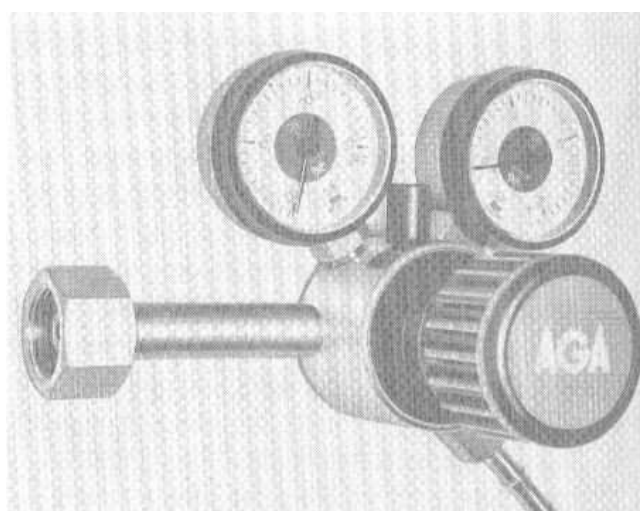
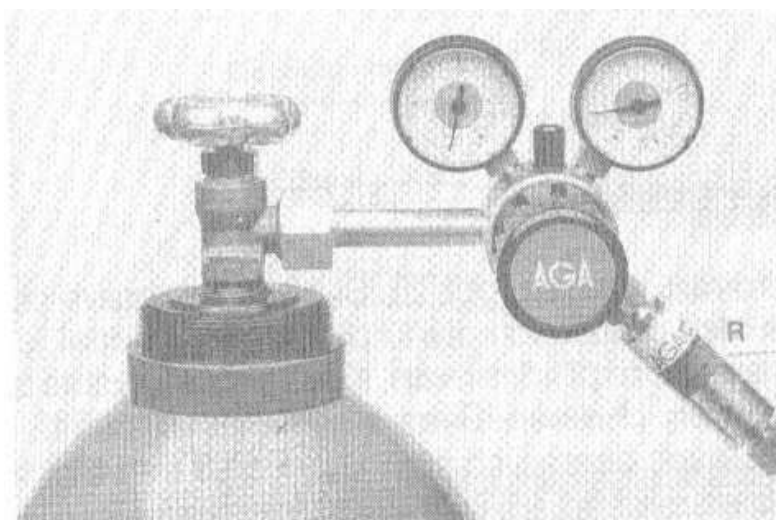
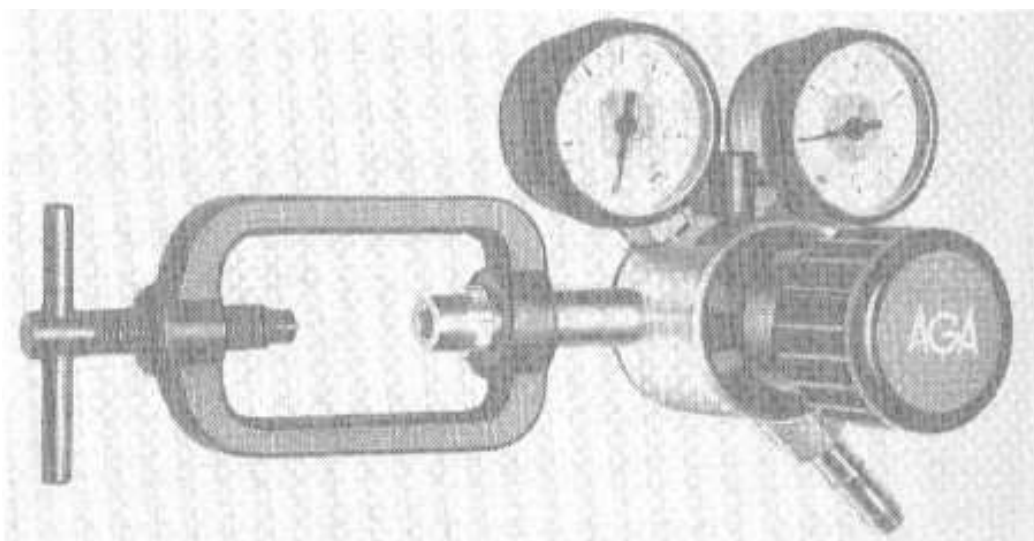
ZKOUŠKA TĚSNOSTI ŠKRTÍČÍHO VENTILU REDUKČNÍHO VENTILU

- Zcela uvolnit regulační šroub,
- otevřít lahvový ventil → uzavřít výstupní ventil do hadicové přípojky,
- **PŘETLAK NA PRACOVNÍM MANOMETRU NESMÍ STOUPAT** (u ventilu s vnější pojistkou) nebo se **NESMÍ TVOŘIT BUBLINA NA OTVORU ZVONU VENTILU** (u ventilu s vnitřní pojistkou) → netěsní škrťací ventil mezi vysokotlakou a nízkotlakou částí redukčního ventilu → **OKAMŽITĚ VYMĚNIT REDUKČNÍ VENTIL S TOUTO ZÁVADOU**

Ochrana před zamrzáním

- K zamrzání redukčního ventilu dochází při velkých odběrech plynů → použít vícestupňových redukčních ventilů nebo ventilů vybavených speciálními elektrickými ohříváči,
- **ROZMRAZOVÁNÍ REDUKČNÍHO VENTILU PLAMENEM NENÍ DOVOLENO** → použít horké vody nebo jiného vhodného ohřevu do teploty 200°C → např. přiložením textilie namočené v horké vodě a jejím následným poléváním horkou vodou.

OPRAVY REDUKČNÍCH VENTILŮ SMÍ PROVÁDĚT POUZE AUTORIZOVANÁ ODBORNÁ OPRAVNA !!

2.3.4 HADICE

Hadice pro kyslík mají modrou (nebo černou) barvu, vnitřní průměr 6 mm.

Hadice pro acetylén mají červenou barvu, vnitřní průměr 8 mm.

Hadice musí být absolutně těsné, zajištěny páskovými svorkami na koncovkách (nepoužívat drát !).

Nejmenší délka hadic je 5 m.

2.3.4.1 PRAVIDLA PRO MANIPULACI S HADICEMI :

- Hadice chránit před vysokými teplotami, otevřeným ohněm a jiskrami.
  - Hadice chránit před nízkými teplotami (došlo by k jejich zlomení !)
  - Hadice udržovat bez olejů, mastnoty.
  - Hadice chránit na přechodech cest. Poškozené hadice okamžitě vyměnit.
- Poznámka** : *Nové hadice je nutno propláchnout teplou vodou a následně profouknout kyslíkem → odstranění nečistot uvnitř hadic (uvnitř poprášeny mastkem).*

PROFOUKNUTÍ JE PŘÍPUSTNÉ POUZE U HADIC PRO KYSLÍK !

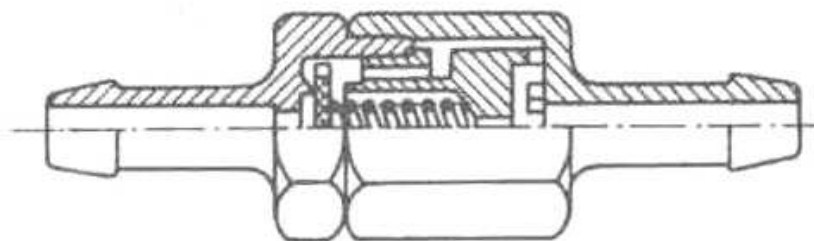
PROFUKOVÁNÍ HADIC NA ACETYLÉN ACETYLÉNEM JE NEPŘÍPUSTNÉ → HROZÍ NEBEZPEČÍ VÝBUCHU !

2.3.5 POJISTKA PROTI ZPĚTNÉMU ŠLEHNUTÍ

- Zabraňuje zpětnému šlehnutí plamene do redukčního ventilu nebo vodní předlohy.
- Umisťuje se mezi svařovací hořák a redukční ventil (asi 1 m od hadicových nátrubků rukojeti hořáků).
- Obsahuje **membránový zpětný ventil** → brání vniknutí kyslíku do hořlavého plynu a vytvoření výbušné směsi.

Pojistky se vyrábějí v trojím provedení :

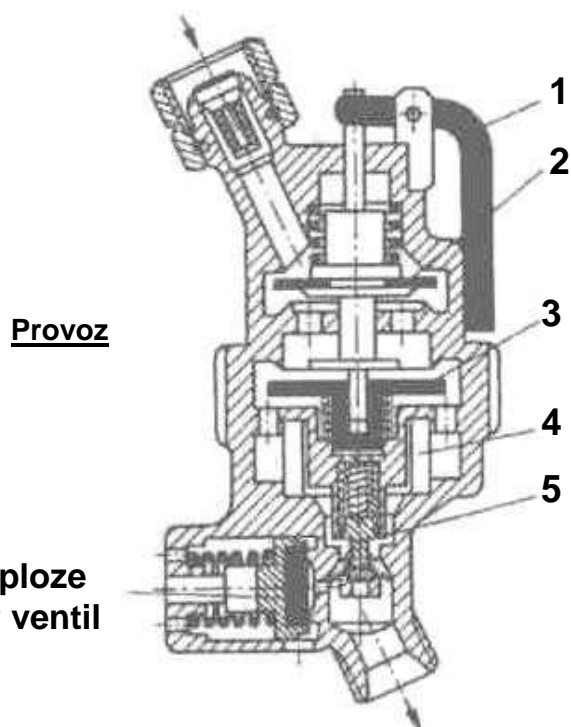
- **hadicové** (používány i pro kyslík)
- **k redukčnímu ventilu,**
- **pojistky s armaturou** k připojení na centrální rozvod plynů.

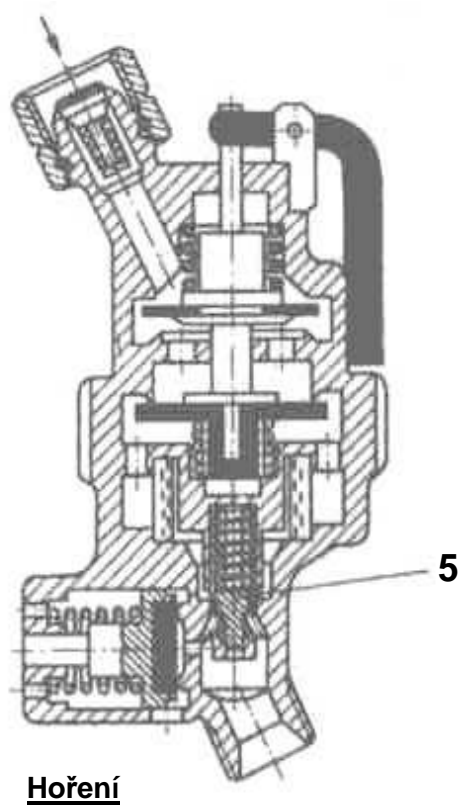
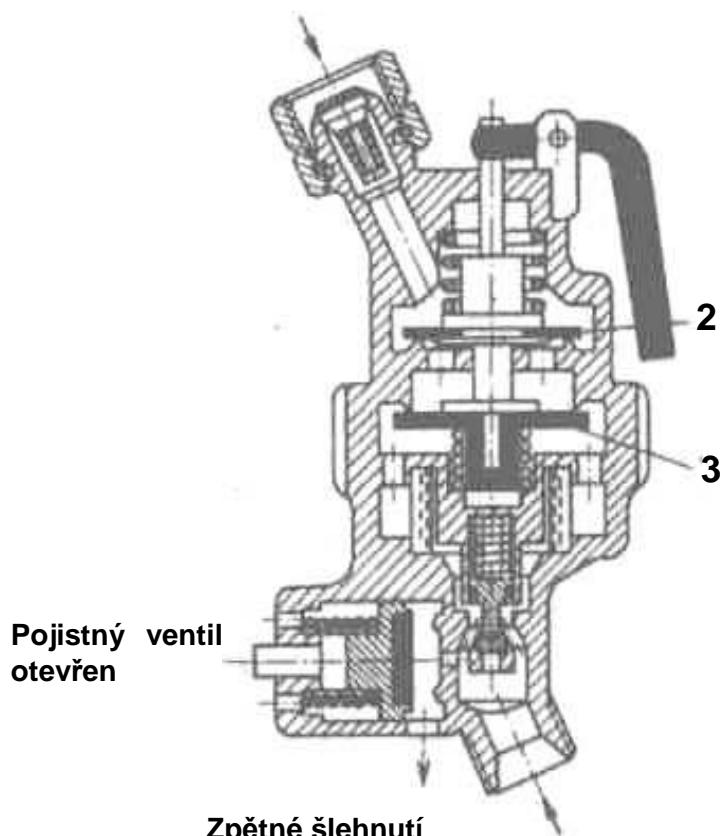
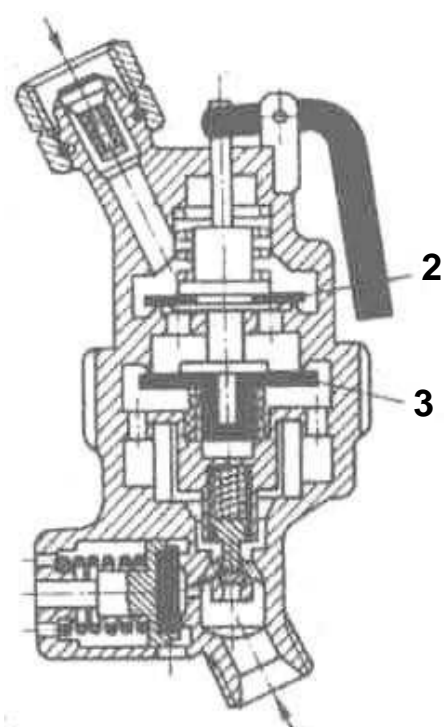
Pojistka proti zpětnému šlehnutí lamene

DVOUSTUPŇOVÁ BEZPEČNOSTNÍ AUTOMATICKÁ POJISTKA typ AGA WITT SUPER 78

1 táhlo, 2 tlakem řízená klapka zpětného proudění, 3 zpětný ventil přívodu plynu otevřen, 4 uzávěra plamene, 5 teplotou řízená klapka zpětného proudění

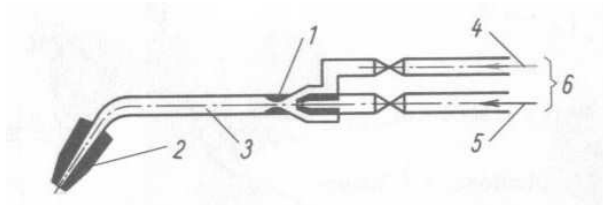

2.3.6 HOŘÁKY

Směšují kyslík O_2 s hořlavým plynem. Směs plynů vystupuje po zapálení z hořáku a hoří u hubice plamenem

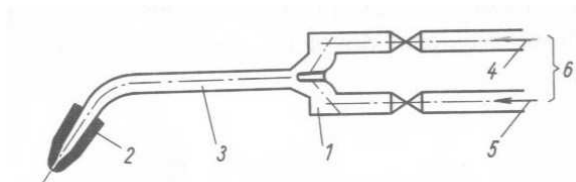
Rozdělení svařovacích hořáků :

- **nízkotlaký** nízkotlaký acetylén je nasáván vyšším tlakem kyslíku, používá se pro acetylén z vyvíječů,

- 1 injektor
- 2 hubice hořáku
- 3 svařovací nástavec
- 4 přívod acetylénu
- 5 přívod kyslíku
- 6 rukojeť

vysokotlaký jednodušší konstrukce, acetylén se mísí s kyslíkem v mísící komoře, používá se pro lahvový acetylén.

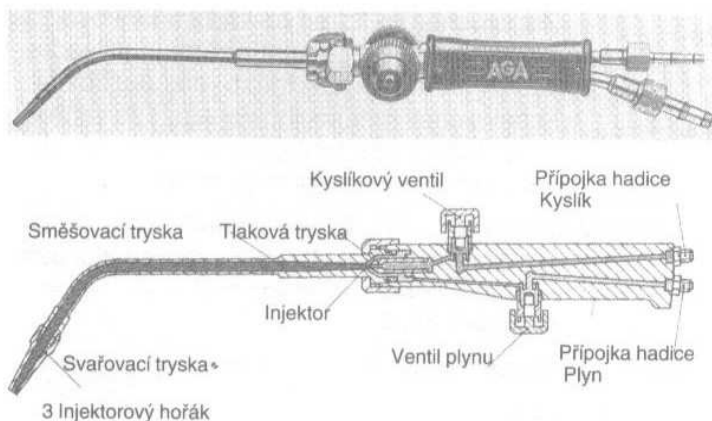

- 1 mísící komora
- 2 hubice hořáku
- 3 svařovací nástavec
- 4 přívod acetylénu
- 5 přívod kyslíku
- 6 rukojeť

SVAŘOVACÍ SOUPRAVA

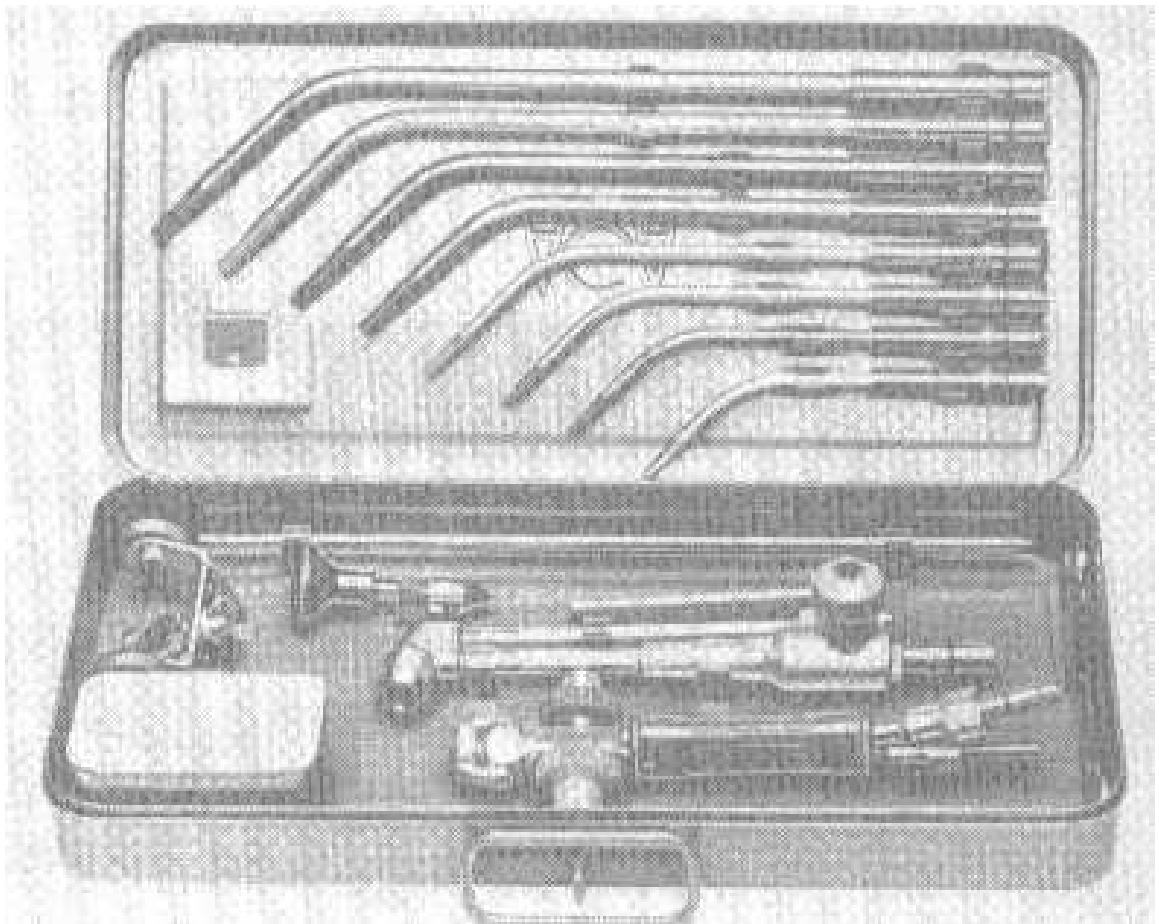
Skládá se z :

- **rukojeti** obsahuje dva ventily (ovládání přívodu hořlavého a hoření podporujícího plynu)
- **hořákového nástavce** opatřen injektorem nebo mísící tryskou, dochází zde k mísení obou plynů, vzniká přetlak potřebný k dosažení vhodné výstupní rychlosti, konec nástavce tvoří hubice (špička)

2.3.6.1 PRAVIDLA PRO PRÁCI SE SVAŘOVACÍM HOŘÁKEM

- 1 Přelevčnou matici hubice hořáku utahovat příslušným klíčem – s citem a pevně, ne násilím.
- 2 Trysky na hubici hořáku nezvětšovat – zmenšuje se tím výtoková rychlost plynu, hořák „střílí“ nebo může dojít ke zpětnému šlehnutí plamene.
- 3 Trysky na hubici hořáku znečištěné „odletujícími kapkami kovu“ je nutno včas očistit vhodnou speciální jehlou, ne však např. rýsovací jehlou.
- 4 Plamen při zapálení vystřelí. **POZOR NEBEZPEČÍ ZPĚTNÉHO ŠLEHNUTÍ PLAMENE! Příčina** = příliš nízká výtoková rychlost acetylénu (musí být větší než rychlost hoření plynu!). **Náprava** = otevřením ventilu hořáku nastavit silnější plamen, případně použít nástavec hořáku s menší hubicí.
- 5 Hořák třaská a syčí. **Příčina** = přehřátý hořák, směs se zapaluje v hořáku, šelestí a syčí ve směšovací komoře nebo je hubice hořáku znečištěná. **Náprava** = okamžitě uzavřít ventil s acetylénem, ventil s kyslíkem nechat otevřený, vložku hořáku ochladit studenou vodou až ke směšovací trysce.

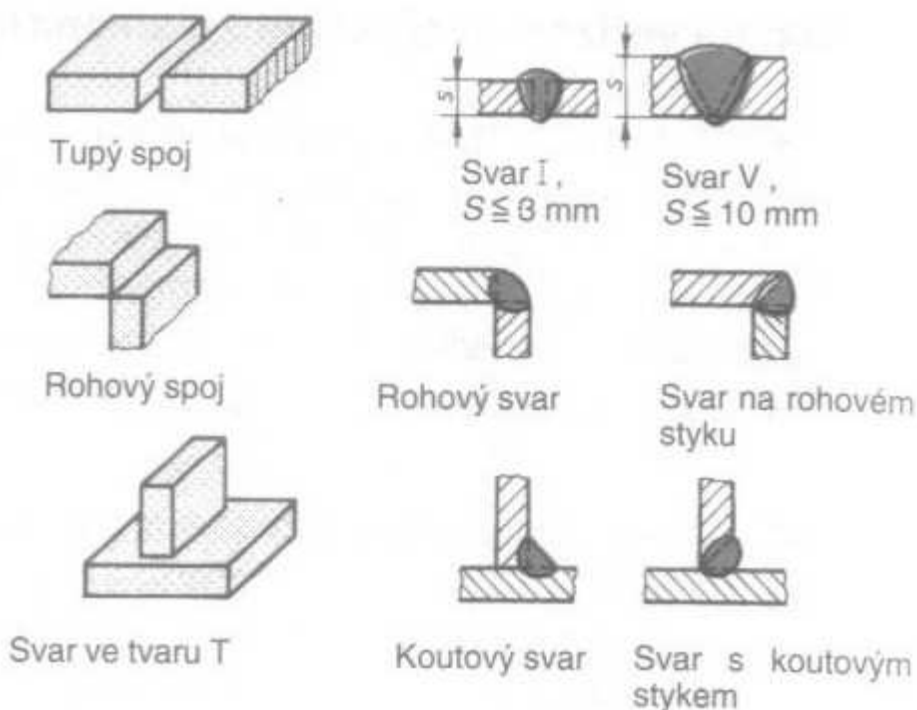

2.3.7 PŘÍPRAVA MATERIÁLU PRO SVAŘOVÁNÍ PLAMENEM

- Svarové plochy zbavit nečistot, barvy rzi apod,
- svarové plochy upravit podle tloušťky materiálu a podmínky dokonalého provaření,
- zabezpečit správnou polohu součástí během svařování (sestehováním, mechanickým upnutím ...)

2.3.7.1 TVARY SVARŮ

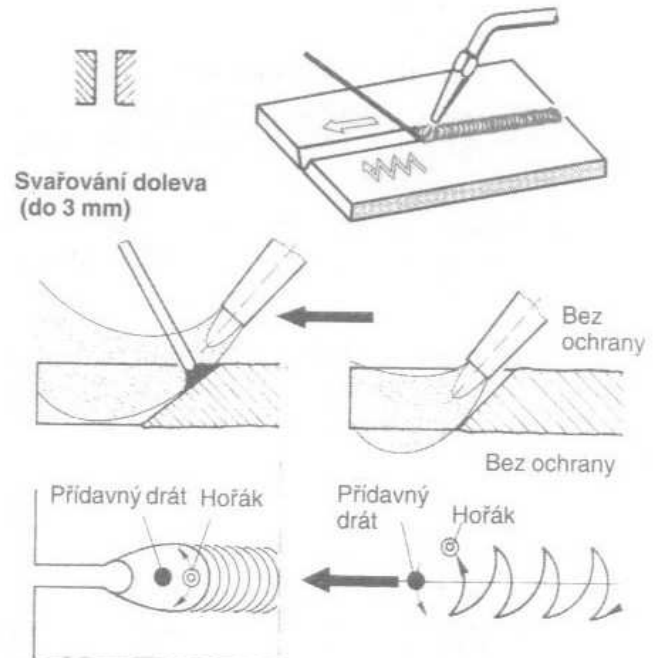
- **tupý svar** svařované součásti jsou v jedné rovině (I-svar do tloušťky 4 mm, V-svar do tloušťky 4 až 12 mm, X-svar pro tloušťky více než 12 mm)
- **koutový svar** součásti jsou proti sobě svými hranami v libovolném úhlu
- **T-svar** boční plocha jedné součásti v pravém úhlu se stýká s plochou druhé součásti, používaným svarem je rohový a koutový svar.

2.3.8 ZPŮSOBY SVAŘOVÁNÍ PLAMENEM

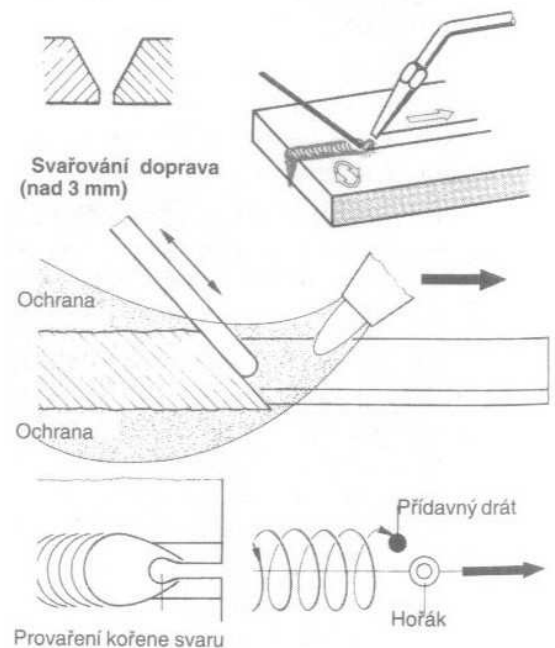
SVAŘOVÁNÍ DOLEVA (dopředu)

Postupuje se zprava doleva. Ve směru postupu jde nejdříve svařovací drát, potom hořák a za ním vzniká svar. Chvost plamene chrání tavicí se přídavný materiál, částečně líce svaru. Opačná strana svaru není chráněna, kov ve svaru rychle tuhne = nekvalitní svar. Použití pro nelegované ocelové plechy do 3 mm síly, ocelové trubky do 3.5 mm síly stěny.

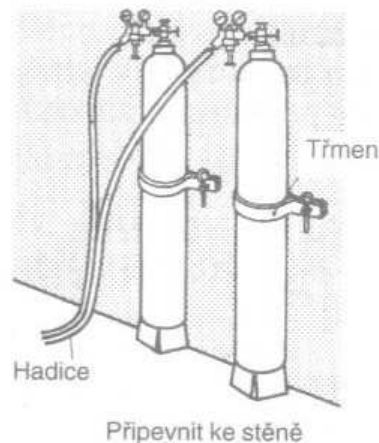
SVAŘOVÁNÍ DOPRAVA (dozadu)

Postupuje se zleva doprava. Nejdříve postupuje hořák, potom svařovací drát a za ním vzniká svar. Svar je chráněn plamenem, chladne pomalu a je kvalitní. Přídavný drát se ponoří do tavné lázně a krouživými pohyby postupuje za hořákem. Použití pro svařování oceli ve všech vrstvách nad 3 mm síly plechu a trubek od síly stěny 4 mm.

2.3.9 BEZPEČNOSTNÍ OPATŘENÍ A PŘEDPISY PŘI SVAŘOVÁNÍ PLAMENEM

- Při svařování nosit ochranný oděv (proti odstříkujícímu kovu) a tmavé ochranné brýle s bočními chrániči (proti oslnění a jiskrám).
- Zabezpečit zastínění místa svařovacích prací (k ochraně osob před odletujícími jiskrami a zářením).
- Zapálené hořáky pokládat na bezpečné odkládací místo. Plamen nesmí směřovat k plynové láhvi. Minimální vzdálenost plamene od láhve je 3 m, od topení 1 m.
- Při svařování na stavbách dbát zvýšené požární ochrany. Hořlavé předměty zakrýt a chránit před teplem a jiskrami. Ochranu rozšířit i na sousední prostory.
- Pokud jsou svařovány nádoby, ve kterých se pravděpodobně nacházely hořlavé látky (benzin, olej ...) musí být před svařováním vymyty horkou vodou nebo vypláchnuty parou a naplněny zcela vodou (ponechat malý vzdušný prostor).

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to svařování plamenem ?
2. Vysvětlete pojem svařitelnost.
3. Uveďte výhody a nevýhody svařování.
4. Čím je způsoben a) vznik napětí b) změna tvrdosti a pružnosti u svařovaných součástí ?
5. Jakým způsobem (barvou) je označovaná láhev kyslíku, acetylénu a vodíku.
6. Co je to redukční ventil, popište princip činnosti.
7. Jaké druhy svařovacího plamene znáš ?
8. Jaký účel mají pojistky proti zpětnému šlehu, kam se montují ?
9. Uveďte příčiny zpětného šlehu plamene při svařování.
10. Jaké je barevné značení hadic pro svařování ?
11. Jaké druhy hořáků známe, popište princip.
12. Vysvětlete zapálení, seřízení a zhasnutí plamene.
13. Jaký je postup při zpětném šlehnutí plamene ?
14. Jakým způsobem provedu kontrolu a) vysokotlakého b) nízkotlakého manometru u redukčního ventilu ?
15. Načrtněte obvyklé tvary svarových styků a svarů.
16. Vysvětlete způsoby směru svařování.
17. Uveďte důležité bezpečnostní opatření pro svářeče při svařování.
18. Řekněte bezpečnostní opatření pro manipulaci s hořákem.